voorstel

Zwolle

Informatienota voor de raad

Datum 28 mei 2019

Onderwerp	Jongerentheater ná The Young Ones / Hybride Productiehuis
Versienummer	V3.

Portefeuillehouder H.M.M. Schuttenbeld

Informant W. Heersink
Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling / Team Cultuur
Telefoon 038 498 2419
Email W.Heersink@zwolle.nl

Bijlagen 1: Het Zwolse Theaterlandschap
2: de gesprekspartners
3: Proeftuin Hybride Productiehuis Regio Zwolle

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

het vervolg van jongerentheater ná beëindiging van The Young Ones / het Hybride Productiehuis.

Datum 28 mei 2019

Toelichting op het voorstel

Inleiding
Begin 2019 maakte jongerentheater The Young Ones (hier verder aangeduid als TYO) aan Gemeente Zwolle bekend na een bestaan van 10 jaren definitief te stoppen. Als belangrijkste reden is aangegeven dat de jarenlange strijd om het voortbestaan een te grote tol heeft gevraagd van de artistieke en zakelijke leiding en de organisatie als geheel. Op 1 mei 2019 zijn de theateractiviteiten beëindigd; de stichting TYO blijft voorlopig bestaan om lopende financiële en zakelijke verplichtingen af te handelen. Het huurcontract met locatie Grote Voort 8 is ontbonden.

Jongerentheater nà The Young Ones
The Young Ones was een cultureel broeinest voor jong (theater) talent in Oost-Nederland met een unieke manier van werken. Jongeren maakten theater met en voor jongeren in de leeftijd van 10 t/m 26 jaar vanuit de grote verhalen en maatschappelijke thema's. Het einde van TYO wordt gezien als een verlies voor de stad. In de raadsvergadering van 11 februari 2019 is een manifest met 28 persoonlijke statements van de TYO makers en spelers overhandigd aan de raad. Hieruit blijkt dat TYO voor velen van waarde is geweest voor de ontwikkeling tot professioneel theatermaker. Theater maken met TYO was tegelijkertijd een methode voor persoonlijke ontwikkeling van jongeren. Aandacht voor de persoonlijke ontwikkeling was een wezenlijk onderdeel van het theaterconcept van TYO.

Er is geen opvolging en er hebben zich geen partijen gemeld die het theater onder dezelfde condities willen voortzetten. Tegelijkertijd is er wel een behoefte uitgesproken aan jongerentheater in de geest van TYO. Om tot een vervolg op TYO te kunnen komen, is een zorgvuldige afweging van wensen en mogelijkheden nodig. Deze informatienota hebben wij gebaseerd op de statements en concept-brandbrief van TYO-spelers, de vragen en moties die in de gemeenteraad en provinciale staten zijn gesteld en ingediend en de input van betrokkenen (zie bijlage gesprekspartners) en landelijke ontwikkelingen in de sector. Op deze wijze hebben wij conclusies getrokken voor het meest optimale vervolg van jongerentheater in Zwolle. Samenwerking en samenhang in talentontwikkeling zijn daarbij belangrijke uitgangspunten geweest. Op dit moment wordt er op verschillende plekken door diverse partners op een eigen wijze gewerkt aan talentontwikkeling. Het streven is om door een stadsbrede coördinatie de jongerentheaterwerkplaats naar een hoger professioneel plan te tillen.

Hybride Productiehuis
Gecoördineerde talentontwikkeling is een kernkwaliteit van het Hybride Productiehuis. Kunstvormen die aandacht krijgen, zijn muziek en theater en de crossovers daartussen. Theatertalant wordt in een talentontwikkelingspiramide in een doorlopende leerlijn gevormd. In de stedelijke cultuurregio Zwolle is dit productiehuis een van de proeftuinen van het cultureel regioprofiel Experiment&Ernst. De minister van OCW heeft deze proeftuin onlangs tot een van de 15 landelijke proeftuinen geselecteerd en voorzien van een cofinanciering van € 400.000 (zie bijlage).
Dragende pijlers van het productiehuis zijn Zwolse Theaters en Hedon, in samenwerking met het voortgezet en hoger artistiek onderwijs. Zij kunnen en willen de helpende hand bieden, bij talentontwikkeling én bij de artistieke leiding en zakelijke organisatie. Dit is voor ons reden om aan het Hybride Productiehuis opdracht te geven tot het ontwikkelen van een nieuw jongerentheater in de geest van TYO, met een open uitnodiging aan overige theater-initiatieven in stad en regio om aan te sluiten en mee te doen.

Enige tijd na het einde van TYO is er alsnog een initiatief voortgekomen uit de kringen van TYO: Theaterfirma Linea Rekta. Wij hebben met de leiding van Linea Rekta gesproken en vervolgens de conclusie getrokken dat dit theatergezelschap nog te nieuw is om een nieuw jongerentheater vorm te geven volgens de door ons gestelde criteria. Er zijn mogelijk wel kansen om dit nieuwe initiatief verder te laten groeien binnen het hybride productiehuis.

Structurele subsidie Gemeente Zwolle
Gemeente Zwolle verleende gedurende de looptijd van de Cultuurnota 2016-202 een structurele subsidie aan TYO van € 50.000 per jaar. Doel van de subsidie is "het mogelijk maken van

jeugdtheater". Hoewel het om een structurele subsidie gaat, is de subsidie steeds per jaar toegekend en vastgesteld. Het toegekende bedrag wordt in een voorschot van 90% uitgekeerd, waarbij na vaststelling het restant volgt.

De subsidie voor 2019 is als voorschot van € 45.000 (90% van € 50.000) uitgekeerd. Door voortijdige beëindiging en afronding van de activiteiten is de subsidieperiode feitelijk zes maanden waarbij € 22.500 aan bevoorschotting van subsidie hoort (6/12 van € 45.000). Er is een voorschot betaald van € 45.000, waarbij dus een vordering resteert van € 22.500. Deze vordering blijft gehandhaafd tot het moment van ontbinding van de stichting TYO. Eventueel resterende financiën kunnen dan door ons worden gevorderd. Als geen middelen resteren, kan het college besluiten tot kwijtschelding.

Incidentele subsidie Gemeente Zwolle
In 2018 is een bijzonder nijpende financiële situatie ontstaan door een BTW-vordering van de Belastingdienst. Om de druk te verlichten heeft Gemeente Zwolle aan TYO voor de periode 2018-2019 een eenmalige incidentele subsidie verleend van € 30.000 voor het liquiditeitstekort dat is ontstaan. Hierbij is bepaald dat bij correctie van de BTW-aangifte de subsidieverlening wordt herzien en teruggevorderd.

Per 1 mei 2019 zijn de financiële middelen van TYO volledig uitgeput. De precaire exploitatie van TYO was bij de gemeente bekend en aangetekend in de risicoparagraaf van de gemeentelijke begroting.

Kernboodschap
In 2019 is theater The Young Ones beëindigd. Samen met betrokkenen in de stad is besproken of en hoe jongerentheater in Zwolle kan worden voortgezet, in de geest van TYO. Wij hebben daarbij de conclusie getrokken dat een nieuw jongerentheater het beste tot ontwikkeling kan komen in het Hybride Productiehuis. Hierbinnen kan het nieuwe jongerentheater steunen op het artistiek leiderschap, de zakelijke organisatie en talentontwikkeling van Hedon en Zwolse Theaters, en de jongerenbegeleiding van Travers Welzijn.

Toelichting / Consequenties
De geschiedenis van de TYO en de input van de gesprekspartners leiden tot de volgende conclusies en vervolgstappen voor jongerentheater in Zwolle. Deze zijn:

1. Afwikkeling TYO
    a. De vordering van het subsidiedeel tweede helft 2019 (22.500) blijft voorlopig gehandhaafd.
    b. De incidentele subsidie 2018/2019 van 30.000 wordt teruggevorderd bij suppletie door de Belastingdienst.
    c. De subsidie ad € 50.000 voor 2020 blijft gekoppeld aan het doel. In de loop van 2019 wordt naar een nadere invulling gezocht.
2. Er is behoefte aan jongerentheater in Zwolle
    a. Er is nadrukkelijk een behoefte uitgesproken aan jongerentheater ná TYO. TYO laat een leegte achter op het vlak van talentontwikkeling, theaterproductie en persoonlijke ontwikkeling. Van een nieuw jongerentheater zullen wij in de subsidievoorwaarden verlangen dat in deze componenten wordt voorzien. Het Hybride Productiehuis wil de structuur van het DNA van TYO in het nieuwe jongerentheater vervlechten.
    b. Doordat het Hybride Productiehuis proeftuin is van het cultureel regioprofiel is deels in de financiering voorzien, dankzij bijdragen van de gemeente, de provincie Overijssel en Hedon en Zwolse Theaters; het ministerie van OCW heeft aan de proeftuin een cofinanciering toegekend van € 400.000 (voor in totaal 2019 en 2020).
3. Talentontwikkeling
    a. Geconstateerd is dat er onvoldoende coherentie is tussen de verschillende bestaande talenttrajecten in de stad. Versnippering kan worden tegen gegaan door de verschillende initiatieven zoveel mogelijk met elkaar te verbinden. Dit kan in het Hybride Productiehuis. Door samenwerking in de talentontwikkelingspiramide wordt aan slagkracht gewonnen ten

gunste van verdere professionalisering. Theatermakers en acteurs kunnen meedoen, met behoud van hun eigenheid en eigen inbreng.
   b. De talenttrajecten beperken zich niet tot de stad, maar zijn ook gericht op het scouten en opkweken van talent uit de regio en Oost-Nederland. Het Hybride Productiehuis heeft een belangrijke taak voor de ontwikkeling van regionaal talent. Met een nieuw jongerentheater in het Hybride Productiehuis kan de regionale talentontwikkelfunctie van TYO worden voortgezet.
4. Organisatie en bedrijfsvoering
   a. De zakelijke organisatie was fragiel. Zonder een professionele zakelijke organisatie blijft een theater kwetsbaar. Door inbedding in het Hybride Productiehuis kan gebruik worden gemaakt van de professionele, zakelijke organisatie van Zwolse Theaters en Hedon.
5. Theaterwerkplaats
   a. In de Zwolse situatie heeft een theatergezelschap gemiddeld gesproken 1 à 2 keer per jaar behoefte aan een (grotere) theaterwerkplaats. Gezamenlijk gebruik maakt een theaterwerkplaats rendabel, maar stelt eisen aan toegang, beheer en agenda-afstemming. Aan de zakelijke organisatie van het Hybride Productiehuis kan het afstemmingsbeheer van een theaterwerkplaats worden opgedragen.
   b. Gelet op de specifieke doelgroep van jongeren is een veilige en goed bereikbare locatie een vereiste waaraan wij willen vasthouden.

Financiën

Het risico bestaat dat TYO niet in staat is de vordering van het subsidiedeel tweede helft 2019 (€ 22.500) terug te betalen. Restitutie van de incidentele subsidie 2018/2019 van € 30.000 is afhankelijk van de suppletie van de BTW door de Belastingdienst. Als er niet kan worden terugbetaald, dan kan het college besluiten tot kwijtschelding.

Voor de proeftuin het Hybride Productiehuis heeft Gemeente Zwolle € 50.000 bijgedragen vanuit de Begroting 2019. Deze middelen zijn begroot ten behoeve van het cultureel regioprofiel Regio Zwolle, waarvan de proeftuin onderdeel uitmaakt. Voor 2020 is € 50.000 beschikbaar vanuit de begroting Cultuurnota 2016-2020 en gelabeld voor het maken van jongerentheater. Aanvullend op onze bijdrage zijn door provincie Overijssel, Hedon en Zwolse Theaters gelden bijeengebracht waardoor de bijdrage € 400.000 bedraagt. De minister van OCW heeft deze proeftuin tot een van de 15 landelijke proeftuinen geselecteerd en voorzien van een cofinanciering van € 400.000 (zie bijlage).

Vervolg

De gesprekken over wensen en mogelijkheden hebben bij ons tot de conclusie geleid dat onderbrenging van een jongerentheater in de artistieke en zakelijke structuur van het Hybride Productiehuis de meest kansrijke en optimale oplossing is voor een vervolg. Na besluitvorming door het college gaat het Hybride Productiehuis met de betrokkenen die mee willen doen aan de slag voor een vervolg.

Communicatie

Over de ontwikkelingen van TYO is met verschillende partijen gesproken. Er is een (krachtenveld-) analyse gemaakt van betrokkenen die van invloed zijn voor de realisatie van een jongerentheater. In 2018 en 2019 is met enige regelmaat overleg gevoerd met de zakelijke en artistieke leiding, het stichtingsbestuur en met de zaakwaarnemer. Tevens is gesproken met een relatief groot aantal

betrokkenen, waaronder de jongeren/opstellers van de brandbrief, theatermakers en gezelschappen, Hedon en Zwolse Theaters (zie bijlage 2). De bevindingen van de gesprekken zijn zoveel mogelijk verwerkt in het voorstel voor vervolg. De gesprekspartners zijn betrokken door hen om input en advies te vragen. Daarbij is vooral geluisterd naar wat jongeren ervan vinden. De gesprekken hebben geleid tot de geschetste aanpak. De gesprekken zijn in een open sfeer verlopen, waardoor wij het vertrouwen hebben in een goede samenwerking met de gesprekspartners die kunnen en willen meedoen.

De gesprekspartners worden per mail geïnformeerd. Na de zomer wordt een informatiebijeenkomst gehouden waarop het Hybride Productiehuis in gesprek gaat met betrokkenen uit de stad en uit de kringen van TYO.

Openbaarheid
Deze informatienota is openbaar.

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

de heer drs. H.J. Meijer, burgemeester

mevrouw mr. I. Geveke, secretaris

Bijlage 1: Het Zwolse Theaterlandschap
Zwolle kent een divers aanbod van podia en podiumkunsten. De sector leeft en is volop in beweging. Dragers van de Zwolse infrastructuur zijn Zwolse Theaters en Hedon. Behalve lokaal, zijn zij ook regionaal van grote betekenis. Zwolse Theaters vervult een belangrijke rol als een centrale ontmoetingsplek in het maatschappelijke netwerk van de stad. Daarmee ontwikkelt het zich in lijn van de landelijke theatertrend waarin het theater steeds meer tot een multidisciplinair “huis van de stad” wordt.
Er zijn in onze stad meerdere podiumproducenten die kwalitatieve en innovatieve producties maken. Zij maken (context-gerelateerde) producties voor zowel binnen als buiten de muren van het theater. Recente voorbeelden van de laatste productievorm zijn “De Wilde Deerne” (Stadsproductie; 2018) en “Requiem voor de IJsselcentrale” (Kameroperahuis; 2019).

Onze toekomstige theaterprofessionals worden onder meer opgeleid aan een van de zes hbo-kunstvakopleidingen van Nederland. Ook ArtEZ heeft een theateropleiding (locatie Arnhem). Op mbo niveau worden theater-gerelateerde opleidingen aangeboden door Deltion en Landstede. Voor (door-) ontwikkeling van talent is een keten van samenwerkende partijen nodig die talenten kunnen opkweken tot professionals. TYO had een functie in de talentontwikkeling: als voorbereiding op het beroeps- en hoger onderwijs en nà de opleiding op de beroepspraktijk. Verschillende gesprekspartners hebben het belang van talentontwikkeling benadrukt. De talentontwikkeling in Zwolle is nu enigszins versnipperd.

Cultuureducatie en cultuurparticipatie
Aanbod van theater op scholen kan zowel passief als actief worden ondergaan: leerlingen kijken naar een voorstelling of spelen mee. Beide vormen van cultuurparticipatie zijn van belang. Het draagt bij aan de cultuureducatie van nieuwe generaties tot kunstliefhebber en/of kunstenaar. Het aanbod is breed en gevarieerd. Scholen hebben ruime keuzemogelijkheden. Het ontbreekt hen vaak aan kennis om een overwogen keuze te kunnen maken uit de veelheid aan aanbieders. Sommige scholen zijn daarom een doorlopende dialoog aangegaan met gezelschappen in de directe omgeving. In Zwolle vervult Stadkamer een ondersteunende rol tussen aanbieders en scholen. De verschillende lokale theatergezelschappen en -instituten, zoals TYO, Kameroperahuis en Jeugdtheaterschool Zwolle, hebben op dit moment aanbod voor- en activiteiten op scholen. De uitval van TYO kan door hen worden opgevangen.

Publieksbereik en inclusie
Het theaterpubliek is wit, hoogopgeleid en net iets vaker vrouw dan man. Theaters en gezelschappen zijn zich ervan bewust dat een divers publiek moet worden bereikt. Er wordt gezocht naar nieuwe vormen van publieksbereik, bijvoorbeeld door het spelen op alternatieve plekken zoals festivals. Wij willen de nieuwe cultuurregio Zwolle inzetten bij de verbetering van het publieksbereik, onder meer door in dit verband de samenwerking te bevorderen tussen regionale gezelschappen en podia, bijvoorbeeld op het vlak van marketing.
Kenmerkend voor TYO was het actief inclusief beleid dat werd gevoerd onder het motto “Diversiteit bestaat, inclusief werken is een keuze!”. Gemeente Zwolle hecht grote waarde aan inclusie en diversiteit. In onze prestatieafspraken is culturele diversiteit al het vertrekpunt voor het maken van voorstellingen voor een gemêleerd publiek.
Door contextprogrammering buiten de vaste podia om, slagen gezelschappen er steeds beter in een nieuw publiek te bereiken. Zwolse voorbeelden zijn de openbare voorstellingen van de Stadsproductie, Kameroperahuis, Gnaffel en De Makkers. Een van de gesprekspartners heeft gepleit voor de aanstelling van een stadsregisseur die naar initiatieven kan speuren die onder de radar blijven.

In het Zwolse theaterlandschap is TYO een van de weinige jongerentheaters, naast bijvoorbeeld De Jonge Honden en de Jeugdtheaterschool Zwolle. Door Gemeente Zwolle wordt behalve TYO ook Gnaffel meerjarig structureel gefinancierd. Gnaffel maakt voorstellingen met poppen in de hoofdrol voor kinderen van 4 tot en met 14 jaar.
Het TYO-concept was vooral voor Zwolle en regio onderscheidend. Vanuit landelijk perspectief is in 2017 door het Fonds Podiumkunsten (FPK) kritisch geoordeeld over TYO naar aanleiding van een voorliggend subsidieverzoek. Nederland kent veel aanbod van jeugd- en jongerentheater. Toegevoegde waarde en onderscheidend vermogen zijn dan zware toetsingscriteria voor *funding*. Het

FPK beoordeelde dit als onvoldoende, onder meer op basis van oorspronkelijkheid, thematiek en publieksbereik.

Theaterwerkplaats
In het concept van TYO was een eigen theaterwerkplaats een voorwaarde, zowel voor theaterproductie als voor ontmoeting. De meeste gesprekspartners van deze informatienota onderschrijven deze voorwaarde van een oefenplek, een broedplaats waar talent kan opgroeien en innovatieve producties kunnen ontstaan. Men geeft aan dat er weinig van dergelijke plekken zijn in de stad. Gevreesd wordt dat zonder een dergelijke plek talent de stad zal verlaten.
Het streven naar een eigen plek kende voor TYO ook een keerzijde. Er was weinig geschikte ruimte beschikbaar en de zoektocht naar eigen ruimte leidde bij TYO tot grote frustratie. Achteraf kan bovendien worden vastgesteld dat een eigen plek (eerst in de voormalige Sint Michaëlkerk aan de Bisschop Willebrandlaan, later aan de Grote Voort) heeft bijgedragen aan de vorming van een eigen bubbel van waaruit weinig contacten en samenwerkingsverbanden werden gelegd met andere theatermakers in de stad. Een nieuw jongerentheater in Zwolle is gebaat bij meer verbinding in de stad.

De realisatie van een theaterwerkplaats roept een aantal vragen op. Ten eerste hebben meerdere gesprekspartners aangegeven dat de totale jaarbehoefte aan een oefenruimte onduidelijk is. De meeste gezelschappen hebben een eigen ruimte of maken gebruik van een van de podia. De behoefte aan een theaterwerkplaats doet zich vooral voor bij de voorbereiding van grote producties. Dergelijke voorstellingen worden door een gezelschap gemiddeld 1 à 2 keer per jaar gemaakt. Om te voorkomen dat een theaterwerkplaats vervolgens een groot gedeelte van het jaar niet wordt gebruikt, ligt collectief gebruik door meerdere gezelschappen voor de hand. Dit stelt echter eisen aan toegang, beheer en afstemming.
Een tweede overweging is dat de theaterwerkplaats aan jongeren veiligheid moet bieden en goed toegankelijk moet zijn. De locatie aan de Grote Voort werd door TYO, de Gemeente Zwolle en onze gesprekspartners als niet optimaal gezien. Pand en situering maken deze locatie minder geschikt voor doorontwikkeling van het jongerentheaterconcept.

Bijlage 2: Gesprekspartners

1	Travers / Hedon
2	Zwolse Theaters
3	Stadsproductie
4	De Jonge Honden
5	Kameropera Huis
6	Opstellers concept-brandbrief TYO
7	Christian Spaaij
8	Gnaffel
9	Jeugdtheaterschool Zwolle
10	Jeugdcircus Pavarini
11	De Makkers
12	TEN Producties
13	Willem Alkema + Martijn Straathof
14	Danscreatief